
Dostala miliony, muži se jí do týmu nehrnou

stala miliony, muži se jí do týmu nehrnou

LIDOVÉ NOVINY

2.11.2010, rubrika: Věda & výzkum, strana: 31, autor: EVA HNÍKOVÁ

Česká chemička Jana Roithová nyní získala štědrý evropský grant. Postaví díky němu unikátní aparaturu a rozšíří svůj tým. Nyní je ryze ženský - muži se k ní do týmu zatím nehlásí.

Budu studovat chemické procesy a pokusím se je zefektivnit, plánuje Jana Roithová. Na rozdíl od většiny českých vědců má na svou práci dost peněz. Od Evropské výzkumné rady (European Research Council) nyní získala v přepočtu asi 32 milionů korun.

Na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, kde pracuje, postaví za grantové peníze unikátní aparaturu pro zkoumání vlastností jednotlivých molekul. Kromě několika hmotnostních spektrometrů, s jejichž pomocí se molekuly váží, bude obsahovat i takzvanou studenou past. Do ní se molekuly chytají a ukládají se tam. „Polapené molekuly musím zchladit, aby se co nejméně hýbaly a mohla jsem je v klidu sledovat laserem a zkoumat jejich vlastnosti,“ vysvětluje Roithová. Teplota ve studené pasti dosahuje pouhých minus 263 stupňů Celsia.

Popsaná aparatura pomůže Janě Roithové najít lepší katalyzátory, látky, které určitým způsobem ovlivňují chemické reakce. To by mělo celý proces zefektivnit. Získané poznatky mohou jednou například zlevnit výrobu léků.

Jana Roithová nyní vede čtyřčlenný tým - má v něm jednu doktorandku, dvě magisterské studentky a jednu budoucí bakalářku. Samé ženy. „Není to žádný záměr, ale muži ke mně zřejmě nechtějí. Zatím se do mého týmu žádný nepřihlásil,“ říká česká chemička. Proč? „Nevím. Můžu jen spekulovat. Česká společnost obecně považuje muže za chytřejší a podvědomě to možná stejně vnímají i studenti,“ podotýká Roithová.

Za grantové peníze rozšíří svůj tým na zhruba osm až deset lidí. Chtěla by přilákat hlavně doktorandy a postdoktorandy ze zahraničí. Zároveň ale doufá, že špičkově vybavená laboratoř bude přitažlivá i pro české studenty.

Titan a nové zdroje energie Sama absolvovala postdoktorský pobyt na Technické univerzitě v Berlíně. Šéfoval jí tam Detlef Schröder, kterého si později vzala. Spolu s ním předpověděla úplně nový typ chemických reakcí, které mohou mít na svědomí vznik uhlovodíků v atmosféře Saturnova měsíce Titanu. Získané výsledky jednou možná pomohou při hledání alternativních zdrojů energie.

Ač je Janě Roithové pouhých pětatřicet, stihla posbírat několik cen - například v roce 2005 Hlávkovu cenu, 2007 Prémii Otto Wichterleho nebo o rok později cenu L'Oréal Pro ženy ve vědě. Začátky ale byly těžké. „Vystřídala jsem několik zaměstnání, než jsem si mohla založit vlastní tým,“ říká Roithová. Souhlasí, že žena musí mít ve vědě lepší výsledky než muž, aby uspěla.

Má navíc čtyřletého syna. „Péči o něj si dělíme s manželem tak napůl,“ vysvětluje Jana Roithová, jak zvládá výzkum i rodinu. Čas strávený se synem bere jako odpočinek. „Efektivně pracovat v laboratoři může člověk stejně jen určitou dobu,“ podotýká. Stihne ale vše, až se její tým rozroste? Věří, že ano. Chtěla by si navíc pořídit další dítě. Vítězí chemici Štědrý grant na rozjezd týmu získali od Evropské výzkumné rady v Česku zatím čtyři vědci. Před dvěma lety uspěl chemik František Štěpánek, letos pak kromě Roithové matematik Daniel Král a historička Pavlína Rychterová.

Kromě peněz na rozjezd týmu uděluje Evropská výzkumná rada i větší granty pro uznávané vědecké kapacity - u nás ho získal Josef Michl a manžel Roithové Detlef Schröder. Oba chemici nyní působí na Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd. Má tedy Roithová nějaký rodinný recept na úspěch při získávání evropských peněz? „Oba hodně pracujeme, pouštíme se do nových věcí, jsme ambiciózní. Naším cílem je prosadit se ve světové vědě, nikoliv pouze v českém rybníčku,“ říká česká chemička.

